

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ДО САМОМЕНЕДЖМЕНТУ

За умов побудови системи управління інтегративною навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх інженерів ми взяли до уваги закономірності програмно-цільової методології. На цій основі обґрунтовані теоретичні підходи до формування самоменеджменту майбутніх фахівців технічного профілю.

Ключові слова: самоменеджмент, формування готовності, майбутні інженери, навчально-пізнавальна діяльність, інтегративне управління, мовний портфоліо.

Постановка проблеми. Останнім часом значно підвищуються вимоги щодо якості праці спеціаліста, наявності творчого становлення до своєї професійної діяльності та рівня професіоналізму. Сучасний ринок праці вимагає, особливо від спеціаліста з вищою технічною освітою, не просто певної сукупності знань та умінь, але і особливих навичок: уміння організувати професійну діяльність, уміння самостійно досягати поставлених цілей тощо.

Проблема суспільства – це проблема навчання майбутніх інженерів, які б мали високий рівень професіоналізму, творчої активності, відповідально ставилися до результатів своєї діяльності. Розв'язання цієї проблеми багато в чому залежить від формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту.

Аналіз останніх досліджень. Взагалі феномен готовності є предметом вивчення і педагогів, і психологів, і філософів. Одні розглядають готовність як установку (школа Д.М.Узнадзе), якість особистості (К.К.Платонов), психічний стан (М.І.Д'яченко, Л.А.Кандибович, А.Ц.Пуні), інші – як синтез властивостей особистості (В.А.Крутецький), складне особистісне утворення (Л.В.Кондрашова, В.О.Сластьонін, Л.В.Григоренко, М.Г.Вієвська, В.В.Морозов, Л.О.Савченко та ін.) [1, с.101].

Велика кількість визначень понять «готовність» зумовлена різними підходами дослідників до вивчення проблеми формування готовності до певного виду діяльності, розвитку готовності, визначення поняття «готовність».

Проблема дослідження готовності особистості до професійної діяльності розглядається у роботах С.І.Архангельського, Ю.К.Бабанського, Т.І.Коваль, А.П.Конаха, Н.В.Логутіної, О.А.Макаренка, О.М.Семенов та ін.

Мета даної статті полягає у доведенні актуальності проблеми формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту як однієї з умов їх професійного становлення та росту.

Виклад основного матеріалу. Проблема самоменеджменту лише нещодавно стала об'єктом наукових досліджень, тому ще не існує єдиного визначення поняття. Н.Ю.Дуднік розуміє самоменеджмент як поступову, систематичну і послідовну роботу, спрямовану на самовдосконалення особистісних якостей, розвиток творчого потенціалу та підвищення ефективності професійної діяльності незалежно від віку та професійної спрямованості [1, с.103].

Оволодіння основами самоменеджменту допоможе майбутнім інженерам успішно вирішувати різноманітні проблеми особистісного характеру, визначити чіткі цілі та цінності; займатися саморозвитком, раціонально використовувати час.

Для організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх інженерів при формуванні готовності до самоменеджменту враховуємо таке: поєднання традиційних форм навчання з інтегративними у професійній підготовці спеціалістів; професійний та особистісний контексти підготовки майбутніх спеціалістів; комплексність застосованих активних методів.

Формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту з умов побудови системи ми взяли до уваги закономірності дидактичної інтегративної й програмно-цільової методології. На цій основі обґрунтовані теоретичні підходи до формування системи інтегративного управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Її головними

складовими стають процеси міжособистісної взаємодії, які створюють умови для розвитку майбутніх інженерів, дозволяють педагогу підвищувати свій навчально-професійний потенціал і забезпечують досягнення цілей освіти.

Ефективність формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту в умовах продуктивної навчально-пізнавальної діяльності може підвищитись при реалізації таких педагогічних умов:

- дослідження готовності до активної навчально-пізнавальної діяльності за допомогою анкетування, тестування та спостереження;
- цільовий вплив на формування пізнавальних інтересів як компонент мотивації навчальної діяльності і трансформування їх через квазіпрофесійну діяльність у професійні інтереси;
- відбір і структурування змісту навчального матеріалу професійно орієнтованого та гуманітарного циклів підготовки;
- єдність особистісного та професійного розвитку;
- організація особистісно розвиваючого навчального процесу.

Управління процесом навчання здійснюється з допомогою розвитку навичок процесу самоменеджменту на основі схеми орієнтованої діяльності, що містить об'єктивний самоконтроль за виконанням кожної операції, яка входить у дію. Орієнтовна основа варіюється залежно від рівня оволодіння інтегрованими знаннями, уміннями і навичками. Організація орієнтованої основи діяльності в процесі професійної підготовки на основі інтегративного управління має на меті планомірне засвоєння розумових дій, завдяки чому з'являється здатність нею керувати.

Виходячи з генеральної мети інтегративного підходу до професійної підготовки майбутніх інженерів, технологія її досягнення повинна передбачити одночасне управління усіма компонентами навчально-пізнавальної діяльності, яке ми називаємо інтегрованим управлінням.

Формування системи самоменеджменту майбутніх інженерів має свої особливості залежно від специфіки обраної професії. Управлінські функції викладача та студента є найбільш складними порівняльно з аналогічними функціями на основі традиційного навчання, так як кількість критеріїв управління та самоуправління (самоменеджмента) збільшується за рахунок взаємопов'язаного функціонування гуманітарної та технічної складових професійної підготовки.

Для практичної реалізації успішного самоменеджменту майбутніх інженерів пріоритет повинен бути відданий створенню освітнього середовища, яке сприяє мотивації до досягнення високих результатів.

У нинішній час вже не викликає сумніву відсутності дилеми у питанні, чим обумовлена успішність майбутніх фахівців технічного профілю-природними здібностями, чи розвитком навчальної мотивації. Відомо, що тут існує складна система взаємозв'язків і що при певних умовах (при підвищеній зацікавленості особистості до конкретної діяльності) може вмикатися так званий компенсаторний механізм. Нестача здібностей може компенсуватися розвитком мотиваційної сфери, внаслідок чого у навчальній діяльності можуть бути досягнуті високі результати.

Однак, справа не тільки в тому, що ці два фактори (здібності й мотивації) знаходяться в діалектичній єдності, і кожний з них певним чином впливає на рівень успішності. Сильні й слабкі студенти розрізняються зовсім не за інтелектуальними показниками, а за ступенем розвитку у них здібності до самоменеджменту до своєї навчально-пізнавальної діяльності.

М.Г.Чобітько підкреслює, що навчально-пізнавальна діяльність (поряд з іншими видами діяльності) виявляє суттєвий вплив на розвиток особистісних якостей майбутніх фахівців, зокрема, на пізнавальну і професійну мотивацію, інтелект і т.д. Серед розмаїття особистісних якостей важливе місце належить здатності до самоуправління, оскільки вона, в свою чергу, забезпечує успішність виконання будь-якої діяльності, в тому числі і навчально-пізнавальної. Вищий ступінь розвитку здатності до самоуправління уособлює і вищу стадію розвитку особистості. Стержнем особистості студента і його навчально-пізнавальної діяльності є здатність до самоорганізації, що забезпечує ефективність здійснення будь-якого

виду діяльності. Відтак, певним чином організована навчально-пізнавальна діяльність повинна забезпечити розвиток і формування намічених якостей особистості [3, с.85].

Особливу зацікавленість, природно, викликає питання про зв'язок успішності майбутнього інженера з рівнем його задоволеності професією. У нашому дослідженні ми звернулися до даних з іноземної мови. У процесі дослідження були виділені дві полярні групи майбутніх інженерів – успішні і неуспішні з іноземної мови. Успішність з іноземної мови виявилась ніяк не пов'язаною із задоволеністю обраною професією. Пояснюється це тим, що у свідомості майбутніх інженерів професійна й іншомовна професійна підготовка часто подається у вигляді паралельних, що ніяк не перетинаються, напрямків. Іноземна мова у свідомості майбутніх інженерів подається як мало значуща навчальна дисципліна у контексті їх майбутньої професійної діяльності.

Очевидно, створення цільової орієнтації, пов'язаної з кінцевими цілями навчання й спрямованої на усвідомлення майбутніми інженерами виключності лінгвістичних дисциплін у структуру професійної підготовки, є важливішим фактором підвищення ефективності навчання й формування особистості спеціаліста в умовах інтеграції професійної підготовки [2, с.186].

Візьмемо, наприклад, ситуацію делегованої ініціативи. Делегування складається з трьох етапів. Перший етап у процесі делегування-визначення завдання кожному студентові. При цьому важливо врахувати дві обставини: 1) кожний з студентів повинен знати, що від нього вимагається; 2) кожний з майбутніх інженерів повинен мати індивідуальне завдання.

Другий етап у процесі делегування-визначення деякої свободи для майбутніх фахівців технічного профілю, якщо вимагається ефективно виконати будь-яке навчальне завдання. Студент повинен мати повноваження, щоб складати оперативно-календарний графік своєї індивідуальної навчальної діяльності, виконувати деякі управлінські задачі. Третій етап у процесі делегування-визначення ступеню відповідності викладача й студентів [2, с.187].

З метою формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту було запропоновано створення та використання мовного портфоліо.

Мовний портфоліо допомагає майбутнім інженерам у процесі вивчення лінгвістичних дисциплін професійного спрямування (іноземна, російська та українська мови) визначити мету і завдання навчання, вибрати шляхи і стратегії навчання, передбачити і досягнути запланованих результатів, сприяє розвитку мотивації і автономії під час опанування лінгвістичних дисциплін. Визначені твердження є дуже близькими щодо загальних положень про організацію самоменеджменту, тому і представляють певний інтерес, і мають бути враховані для забезпечення підвищення ефективності інтегрованого управління навчально-пізнавальною діяльністю.

Мовний портфоліо, на наш погляд, допоможе підтримати інтеграцію лінгвістичних та технічних знань, цілеспрямоване навчання, можливість самооцінки своїх навчальних досягнень.

В умовах самоменеджменту майбутній інженер прагне отримати більш високий рівень володіння лінгвістичними дисциплінами, усвідомлює необхідність професіоналізації змісту, впровадження в практику інтегративних зв'язків гуманітарних і технічних дисциплін. Майбутні інженери починають сприймати структурований гуманітарний матеріал як ефективний засіб самостійного поповнення і розширення власних знань і здійснення самостійної навчально-пізнавальної діяльності в цілому.

Висновки. На підставі всього вищезазначеного можна зробити висновок, що проблема формування готовності майбутніх інженерів до самоменеджменту є провідною вимогою за умов формування цілісної системи професійної діяльності, що знаходить своє відображення у самодіагностуванні і самоконтролю набутих знань, умінь і навичок, динаміці змін освітніх потреб студентів, контролю за якістю управлінської діяльності (управлінської взаємодії), координації діяльності (взаємодії) викладачів і студентів, управлінському консультуванні.

Проблема формування готовності до самоменеджменту потребує подальшого наукового дослідження, так як сучасний стан ринку праці вимагає від майбутнього спеціаліста з вищою технічною освітою особливих навичок, які сприятимуть його професійному становленню, формуванню його професійного «я», стане запорукою успішної професійної адаптації та росту, високого рівня професіоналізму, творчої активності та відповідальності за

результати власної діяльності.

Список використаної літератури

1. Дуднік Н.Ю. Формування готовності студентів до самоменеджменту як актуальна педагогічна проблема / Н.Ю. Дуднік // Педагогика высшей и средней школы: Сб. науч. работ. – 2005. – Вып. 12. – С. 100-106.

2. Каверіна О.Г. Інтегративний підхід до формування готовності студентів вищих технічних навчальних закладів до професійної комунікації: Теоретико-методологічний аспект/ О.Г. Каверіна. – Д.: ООО Фирма Друк-Инфо, 2009. – 275 с.

3. Чобітько М.Г. Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя: Теоретико-методологічний аспект / М.Г.Чобітько. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2012.

О. Г. Каверина, Д. Ю. Паниотова. Формирование готовности будущих инженеров к самоменеджменту.

Для построения системы управления учебно-познавательной деятельностью будущих инженеров мы приняли во внимание закономерности программно-целевой методологии. На этой основе обоснованы теоретические подходы к формированию самоменеджмента будущих специалистов технического профиля.

Ключевые слова: *самоменеджмент, формирование готовности, будущие инженеры, учебно-познавательная деятельность, интегративное управление, языковой портфолио.*

O. Kaverina, D. Paniotova. Readiness Formation of the Future Engineers for Self-Management.

For building up the learning-cognitive performance management system of the future engineers we have taken into account the programme-aimed methodology. On this ground we have clarified the theoretical approaches for the future technical specialist's self-management formation.

Keywords: *self-management, readiness formation, future engineers, learning-cognitive performance, integrative management, language portfolio.*